

עין משפט מסכת מדות

דף לד.

עין משפט א

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ח ה"ה

וְהֵיכָן הָיוּ שׁוֹמְרִים. כְּהֲנִים הָיוּ שׁוֹמְרִים בְּבֵית אַבְטִינִס
 וּבְבֵית הַנִּיצוֹץ וּבְבֵית הַמוֹקֵד. בֵּית אַבְטִינִס וּבֵית הַנִּיצוֹץ
 הָיוּ עֲלִיּוֹת בְּנוֹיּוֹת בְּצֵד שְׁעָרֵי הָעֶזְרָה וְהַרְוֵבִין אֲהָיוּ
 שׁוֹמְרִים שָׁם. בֵּית הַמוֹקֵד כְּפֶה וּבֵית גְּדוֹל הָיָה מְקַף
 רְבִידִין שֶׁל אֶבֶן וְזִקְנֵי בֵּית אָב שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם הָיוּ יִשְׁנִים
 שָׁם וּמִפְתָּחוֹת הָעֶזְרָה בִּידָם:
 ב

עין משפט ב

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ח ה"ד

מִצּוֹת שְׁמִירָתוֹ שֶׁיְהִיוּ הַכְּהֲנִים שׁוֹמְרִים מִבְּפָנִים וְהַלּוֹיִם
 מִבְּחוּץ. וְכ"ד עֵדָה שׁוֹמְרִין אוֹתוֹ בְּכָל לַיְלָה תָּמִיד
 בְּכ"ד מְקוֹם. הַכְּהֲנִים בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת וְהַלּוֹיִם בְּכ"א
 מְקוֹם:

א. כסף משנה ומ"ש והרובין. מפרש בגמרא פ"ק דתמיד (דף כ"ג) דהיינו נערים שלא הגיעו לעשות עבודה כגון פחותים מ"ג:

ב. כסף משנה מצות שמירתו וכו'. בספרי הפרק. בפירקא קמא דתמיד פרשת קרח על פסוק (דף כ"ה): ובפירקא קמא דמדות אתה ובניך אתך לפני אהל מועד: (משנה א'):

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ח ה"ח

עין משפט ג

וְהֵיכָן הָיוּ הַלְוִיִּם שׁוֹמְרִים. עַל חֲמִשָּׁה שְׁעָרֵי הַר הַבַּיִת.
וְעַל אַרְבַּע פְּנוֹתָיו מֵתוֹכוֹ. וְעַל אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֶזְרָה
מִבַּחוּץ שְׁאֶסּוּר לֵישֵׁב בְּעֶזְרָה. וְעַל חֲמִשָּׁה שְׁעָרֵי הָעֶזְרָה
חוּץ לְעֶזְרָה שְׁהָרֵי הַכְּהֹנִים שׁוֹמְרִים עַל שַׁעַר הַמּוֹקֵד וְעַל
שַׁעַר הַנִּיצוּץ. הָרֵי שְׁמוֹנָה עָשָׂר מְקוּמִים:

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ח ה"י

עין משפט ד

וּמַעֲמִידֵין מְמַנָּה אֶחָד עַל כָּל מְשֻׁמְרוֹת הַשׁוֹמְרִים. וְאִישׁ
הַר הַבַּיִת הָיָה נִקְרָא. וְהָיָה מְחִזֵּר עַל כָּל מְשֻׁמֵּר וּמְשֻׁמֵּר
כָּל הַלַּיְלָה. וְאַבּוּקוֹת דְּלוּקוֹת לְפָנָיו. וְכָל מְשֻׁמֵּר שְׁאִינוֹ
עוֹמֵד וְאוֹמֵר לוֹ אִישׁ הַר הַבַּיִת שְׁלוֹם עָלֶיךָ נִכְרָ שְׁהוּא
יֵשֵׁן חוֹבְטוֹ בְּמִקְלוֹ. וְרִשּׁוֹת הָיָה לוֹ לְשַׂרְף אֶת כְּסוּתוֹ עַד
שְׁהָיוּ אוֹמְרִין בִּירוּשָׁלַיִם מַה קוֹל בְּעֶזְרָה קוֹל בֶּן לִוִּי
לוֹקֵה וּבְגָדָיו נִשְׂרָפִין שְׁיֵשֵׁן עַל מְשֻׁמְרוֹתוֹ:

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ח ה"ב

עין משפט ה

וְחֲמִשָּׁה שְׁעָרִים הָיוּ לוֹ. אֶחָד מִן הַמַּעֲרָב וְאֶחָד מִן
הַמְּזֻרָח וְאֶחָד מִן הַצָּפוֹן וְשְׁנַיִם מִן הַדְּרוֹם. רַחֵב כָּל שַׁעַר
עָשָׂר אַמּוֹת וְגָבְהוּ עֶשְׂרִים. וַיֵּשׁ לָהֶם דְּלָתוֹת:

ג. כסף משנה ומ"ש וה' שערים היו לו אחד מן המערב ואחד מן המזרח וכו'. בפ"ק דמדות
(משנה ג'). ומ"ש רחב כל שער י' אמות וגובהו עשרים ויש להם דלתות. בפרק שני דמדות
(משנה ג').:

עין משפט ו

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ה ה"ב

לְפָנִים מִן הַחֵיל הָעֶזְרָה ד'. וְכָל הָעֶזְרָה הֵיטָה אַרְךָ קַפ"ז
עַל רֹחַב קַל"ה. וְשִׁבְעָה שְׁעָרִים הָיוּ לָהּ. שְׁלֹשָׁה מִן
הַצָּפוֹן הַסְּמוּכִין לַמְּעָרָב. וְשְׁלֹשָׁה מִן הַדְּרוֹם סְמוּכִין
לַמְּעָרָב. וְאַחַד בַּמְּזָרְחַ מְכוּן כְּנֻגַד בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים
בְּאַמְצָע:

עין משפט ז

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ה ה"ז

שְׁמוֹנָה לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל ה'. שְׁלֹשׁ בַּצָּפוֹן. וְשְׁלֹשׁ
בַּדְּרוֹם. שְׁבַדְרוֹם לְשַׁכַּת הַמֶּלֶח. לְשַׁכַּת הַפְּרוּהָ. לְשַׁכַּת
הַמְּדִיחִין. לְשַׁכַּת הַמֶּלֶח שָׁם נוֹתְנִין מֶלֶח לְקַרְבָּן. לְשַׁכַּת
הַפְּרוּהָ שָׁם מוֹלְחִין עוֹרוֹת הַקְּדָשִׁים. וְעַל גִּגָּה הֵיטָה בֵּית
טְבִילָה לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. לְשַׁכַּת הַמְּדִיחִין שָׁם
הָיוּ מְדִיחִין קְרָבֵי הַקְּדָשִׁים וּמִשָּׁם מְסַבֶּה עוֹלָה לְגַג בֵּית
הַפְּרוּהָ. וְהַשְּׁלֵשׁ שְׁבַצָּפוֹן לְשַׁכַּת הַגְּזִית. לְשַׁכַּת הַגּוֹלָה.
לְשַׁכַּת הָעֵץ. לְשַׁכַּת הַגְּזִית שְׁבָה סְנֵהֲדָרֵי גְדוֹלָה יוֹשְׁבָת.
וְחֻצְיָה הָיָה קֹדֶשׁ וְחֻצְיָה הָיָה חַל. וְלָהּ שְׁנַי פְּתָחִים אֶחָד

ד'. כסף משנה לפניו מן החיל העזרה וכו'. בפ"ה דמדות (מ"א): ומ"ש וז' שערים היו לה
שלשה מן הצפון וכו' עד ואחד במזרח. בפרק קמא דמדות (מ"ד) ומ"ש בשערים שבצפון
ושבדרום סמוכים למערב. שם בפ"ב (מ"א) ובשקלים פ"ו. ומ"ש ואחד במזרח מכוון כנגד
בית קדשי קדשים באמצע. בפ' הרואה (דף נ"ד) שנינו לא יקל אדם ראשו כנגד שער המזרח
שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים:

ה'. כסף משנה שמונה לשכות היו בעזרת ישראל וכו' עד וגג שלשתן שוה. בפרק חמישי
דמדות (משנה ג'). ומה שכתב וחציה היה קדש וחציה היה חול וכו' עד היו הסנהדרין
יושבין. בפרק שני דיומא (דף כ"ה). ומ"ש ושתי לשכות אחרות היו שם בעזרת ישראל וכו'.
פרק קמא דמדות (משנה ד') ופרק קמא דיומא (דף י"ט):

לְקַדֵּשׁ וְאַחַד לְחַלּוּ וּבַחֲצֵי שָׁל חַל הָיוּ הַסְּנֵה־דָרִין יוֹשְׁבֵינָה.
 לְשֵׁכֶת הַגּוֹלָה שֵׁם הָיְתָה בּוֹר שְׁמֵמֶלְאִין מִמְּנוּ בַגּוֹלָה
 וּמִשָּׁם מְסַפְּקִין מֵיָם לְכָל הָעֲזָרָה. וְלְשֵׁכֶת הָעֵץ הָיְתָה
 אַחֲרֵי שִׁתְּיָהֶן וְהָיָה הָיְתָה לְשֵׁכֶת כֹּהֵן גָּדוֹל וְהָיָה
 הַנִּקְרָאת לְשֵׁכֶת פְּרֵה־דָרִין. וְגַג שְׁלֹשָׁתָן שָׁוָה. וּשְׁתֵּי
 לְשֵׁכוֹת אַחֲרוֹת הָיוּ שֵׁם בְּעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל. אַחַת מִיְמִין שַׁעַר
 מְזֻרְחֵי וְהָיָה לְשֵׁכֶת פִּינְחָס הַמִּלְבִּישׁ. וְאַחַד מִשְׁמָאלוֹ
 וְהָיָה לְשֵׁכֶת עוֹשֶׂה חֲבִיתִין:

הַרְמַב"ם הַל' בֵּית הַבְּחִירָה פ"ה ה"ה

עין משפט זז

עיין לעיל דף לד. עין משפט א

הַרְמַב"ם הַל' בֵּית הַבְּחִירָה פ"ה ה"י

עין משפט ט

וְאַרְבַּע לְשֵׁכוֹת הָיוּ בּוֹ. שְׁתֵּי קַדְשׁ וּשְׁתֵּי חַל. וְרֵאשִׁי
 פְּסֶסֶסִין מְבֻדְּלִין בֵּין הַקַּדְשׁ וְהַחַל. וּמָה הָיוּ מְשֻׁמְשׁוֹת
 מְעַרְבֵית דְּרוֹמִית לְשֵׁכֶת הַטְּלָאִים. וְדְרוֹמִית מְזֻרְחֵית
 לְשֵׁכֶת עוֹשֵׂי לָחֶם הַפָּנִים. מְזֻרְחֵית צְפוֹנִית בָּהּ גְּנָזוֹ בֵּית
 חֲשֵׁמוֹנֵי אַבְנֵי מְזֻבַּח שְׁשֻׁקָצוּם מִלְכֵי יוֹן. צְפוֹנִית מְעַרְבֵית
 בָּהּ יוֹרְדִין לְבֵית הַטְּבִילָה:

דף לד:

הַרְמַב"ם הַל' בֵּית הַבְּחִירָה פ"ה ה"ט

עין משפט א

עֲזָרַת הַנָּשִׁים הָיְתָה מְקַפֶּת גְּזוּזוֹטָרָא כְּדֵי שְׂיֵהִיו הַנָּשִׁים
 רוֹאוֹת מִלְמַעְלָן וְהָאֲנָשִׁים מִלְמַטָּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהִיוּ

מְעַרְבָּבִין. וּבֵית גָּדוֹל הָיָה בְּצַד הָעֶזְרָה בְּצִפּוֹנָה
מִבְּחוּץ יַיִן הָעֶזְרָה וְהַחִיל וְהָיָה בְּנוֹי כְּפָה וּמִקְּף רְבָדִין
שֶׁל אָבֶן וְהוּא הָיָה נִקְרָא בֵּית הַמוֹקֵד. וְשְׁנֵי פִתְחִים הָיוּ
לוֹ אֶחָד פִּתּוּחַ לְעֶזְרָה וְאֶחָד פִּתּוּחַ לַחִיל:

עין משפט ב הרמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו ה"א

סֵדֶר עֲבוֹדוֹת הַתְּמִידוֹת בְּכָל יוֹם כֶּף הוּא ז'. סָמוּךְ לַעֲלוֹת
הַשַּׁחַר יָבֹוא הַמְּמֹנָה שֶׁעַל הַפִּיִּסוֹת וַיִּקְיֶשׁ עַל הָעֶזְרָה
וּפּוֹתְחִין לוֹ. וּמִבְּלִשְׁיֵן אֶת כָּל הָעֶזְרָה. וּמִעֲמִידֵין עוֹשֵׂי
חֲבִיתִין לַעֲשׂוֹת הַחֲבִיתִין. וְכָל הַכֹּהֲנִים שֶׁשָּׁם כָּבֵר טָבְלוּ
קֹדֶם שֶׁיָּבֹוא הַמְּמֹנָה וְלָבְשׁוּ בְּגָדֵי כֹהֲנָה. וַיָּבֹואוּ וַיַּעֲמְדוּ
בְּלִשְׁכַת הַגְּזִית. וַיְפִיִּסוּ פִּיס רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי וַיִּזְכֶּה כָּל אֶחָד
בְּמִלְאֲכָתוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וּמִתְחִיל זֶה שֶׁזָּכָה בְּתֵרוּמַת
הַדָּשֵׁן וְתוֹרֵם עַל הַסֵּדֶר שְׁאֲמָרְנוּ. וְאַחֵר כֶּף מְסִדֵּר מְעַרְכָּה
גְּדוֹלָה. וְאַחֵר כֶּף מְסִדֵּר מְעַרְכָּה שְׁנִיָּה. וְאַחֵר כֶּף מַעֲלָה
שְׁנֵי גְזָרֵי עֲצִים וּמְנִיחֵן עַל מְעַרְכָּה גְּדוֹלָה לְהַרְבוֹת הָאֵשׁ.

ו. כסף משנה (ט-י) ובית גדול היה בצד עזרה בצפונה מבחוץ וכו' עד בה יורדים לבית הטבילה. בפ"ק דמדות (משנה ו') ופרש"י בפ"ק דיומא (דף ט"ו): וארבע לשכות היו לבית המוקד פתוחות לה שתיים בקדש ושתיים בחול של בית המוקד מקצתה בנויה בתוך עזרה מקודשת ומקצתה בחול וראשי פספסין חתיכות עצים מבדילים לסימן במקום המפסיק בין קדש לחול. ומ"ש רבינו מערבית דרומית לשכת הטלאים. אע"ג דבפרק שלישי דתמיד (דף ל') תנן שהיתה צפונית מערבית בפ"ק דמדות (משנה ו') תנן מערבית דרומית ובפ"ק דיומא רמי להו ומסיק דמערבית דרומית הואי:

ז. כסף משנה סדר עבודות התמידות בכל יום כך הוא וכו'. בפ"ק דתמיד (דף כ"ו). ומה שכתב ואחר כך מסדר מערכה גדולה וכו'. שם בפרק ב' (דף כ"ט): ומ"ש ואח"כ נכנסין ללשכת הכלים כו' עד השני שזכה בדישון המנורה. שם בפ"ג (דף ל'):

וְאַחַר כֵּן נִכְנָסִין לְלִשְׁכַּת הַכֹּלִים וּמוֹצִיאִין כָּל כְּלֵי הַשָּׂרֵת
הַצָּרִיכִין לָהֶן כָּל הַיּוֹם. וּמְשַׁקֵּין אֶת הַתְּמִיד מִים וְזֶה
שְׁזָכָה בְּשַׁחֲטוֹתוֹ מוֹשְׁכוֹ לְבֵית הַמִּטְבָּחִים. וְהוֹלְכִין
אֶחָדֵם הַכֹּהֲנִים שְׁזָכוּ לְהַעֲלוֹת הָאִיבָרִים וְשׁוֹהֵין שָׁם עַד
שְׁפוֹתֶחֱיין שְׁעַר הַהֵיכָל הַגָּדוֹל. וּבְשַׁעַת פְּתִיחַת הַשְּׁעַר
שׁוֹחֲטִין אֶת הַתְּמִיד. וְאַחַר כֵּן נִכְנָסִין לְהֵיכָל שְׁנֵי כֹהֲנִים.
הָאֶחָד שְׁזָכָה בְּדִשׁוֹן הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַשֵּׁנִי שְׁזָכָה בְּדִשׁוֹן
הַמְּנוֹרָה:

הַרְמַב"ם הַל' בֵּית הַבְּחִירָה פ"ט ה"ה

עין משפט ג

עיין לעיל דף לד. עין משפט א

הַרְמַב"ם הַל' בֵּית הַבְּחִירָה פ"ח ה"ו

עין משפט ד

לֹא הָיוּ הַכֹּהֲנִים הַשּׁוֹמְרִים יְשָׁנִים בְּבִגְדֵי כְהֻנָּה אֶלָּא
מְקַפְּלִין אוֹתָן וּמְנִיחִין אוֹתָן כְּנֶגֶד רֵאשִׁיָּהוּ^ח וְלוֹבְשִׁין
בְּגָדֵי עֶצְמָן וְיְשָׁנִים עַל הָאָרֶץ. כְּדָרְךָ כָּל שׁוֹמְרֵי חֻצְרוֹת
הַמְּלָכִים שְׁלֹא יִישְׁנוּ עַל הַמִּטּוֹת:

ח. כסף משנה ומה שכתב ומניחים אותם כנגד ראשיהם. הוא כאוקימתא דרב פפא בר"פ
בא לו (דף ס"ט) דהכי מסיק גמרא דכנגד ראשיהם היו מניחים אותם לא תחת ראשיהם
כי היכי דלא ליתנהו מבגדי כהונה ואע"ג דבתר הכי משמע דבגדי כהונה ניתנו ליהנות
מהם איכא למימר דההיא דרך לבישה דוקא ועל מה ששנינו (תמיד דף כ"ח) העמידו עושי
חביתין לעשות חביתין פריך בגמרא למימרא דחביתין הוו קדימי והתניא מנין שאין דבר
קודם לתמיד של שחר כו' אמר רב יהודה להחם חמין לרבוכה ופירש"י דמותר להחם חמין
לעסוק בה ומשמגיע זמן הקטרתה לאחר שיקריבו איברי התמיד יקטיר כמו כן את החביתין
ואיני יודע למה קיצר רבינו מלבאר זה:

עין משפט ה

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ה הי"א

הַיּוֹרֵד לְבֵית הַטְּבִילָה מְלַשְׁכָּה זֹה הִיָּה הוֹלֵךְ בַּמִּסְבָּה
הַהוֹלֵכֶת תַּחַת הַמְקַדָּשׁ כְּלוּם וְהַנְּרוֹת דוֹלְקוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן
עַד שְׁמַגִּיעַ לְבֵית הַטְּבִילָה. וּמְדוּרָה הִיָּתָה שָׁם. וּבֵית
הַכֶּסֶּא שֶׁל כְּבוֹד. וְזֶהוּ כְּבוֹדוֹ, מְצָאוֹ נְעוּל בְּיָדוֹעַ שְׂיִישׁ
שָׁם אָדָם:

עין משפט ו

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ה הי"א

הַר הַבַּיִת וְהוּא הַר הַמְּוֹרֶיָה הִיָּה חֲמִשׁ מֵאוֹת אַמָּה עַל
חֲמִשׁ מֵאוֹת אַמָּה וְהִיָּה מִקְּרַף חוֹמָה. וְכַפִּין עַל גְּבִי כַּפִּין
הָיוּ בְּנוּיֹת מִתְּחִתָּיו. מִפְּנֵי אֵהָל הַטְּמֵאָה. וְכָלוּ הִיָּה
מִקְרָה סְטִיו לְפָנִים מִסְטִיו:

עין משפט ז

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ה הי"ו

הַעֲזָרָה לֹא הִיָּתָה מְכוּוֹנָת בְּאֲמֻצֵּעַ הַר הַבַּיִת * . אֶלָּא רְחוּקָה
מִדְרוֹם הַר הַבַּיִת יָתָר מִכָּל הָרוֹחוֹת וְקָרוּבָה לַמַּעְרָב יָתָר

ט. כסף משנה היורד לבית הטבילה מלשכה זו היה הולך במסיבה ההולכת תחת המקדש כולו
וכו'. בריש מסכת תמיד (דף כ"ה):

י. כסף משנה הר הבית והוא הר המוריה וכו'. בפרק שני דמדות (משנה א') הר הבית היה
חמש מאות אמה על ת"ק אמה. ומ"ש והיה מוקף חומה ומ"ש וכיפין ע"ג כיפין היו בנויות
מתחתיו וכו'. בפ"ג דפרה (משנה ג') הר הבית והעזרות תחתיהם חלול מפני קבר התהום
ומשמע לרבינו שהיה כיפין ע"ג כיפין כמו ששנינו בפרק הנזכר גבי כבש פרה. ומ"ש וכולו
היה מקורה. ומ"ש סטיו לפניו מסטיו. בפ"ק דפסחים (דף י"ג): ובפרק לולב וערבה (דף
מ"ה) ופירש"י האצטבא סביב סביב מקפת ובתוך אותו היקף עוד אחר:

כ. כסף משנה העזרה לא היתה מכוונת באמצע הר הבית וכו'. בפרק שני דמדות הר הבית
היה חמש מאות אמה על ת"ק אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן
הצפון מיעוטו מן המערב ופירש רבינו אמר שהעזרה לא היתה באמצע הר הבית אלא היה

מִכָּל הַרוּחוֹת. וּבִינָה וּבִין הַצָּפוֹן יֵתֵר מִמָּה שְׁבִינָה וּבִין
הַמַּעֲרָב. וּבִינָה וּבִין הַמְּזֶרֶח יֵתֵר מִמָּה שְׁבִינָה וּבִין
הַצָּפוֹן:

עין משפט זו

הרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ז ה"ג

וְכָל הַנִּכְנָסִין לְהַר הַבַּיִת נִכְנָסִין דְּרָךְ יָמִין לְוַמְקִיפִין
וְיִוָצְאִין דְּרָךְ שְׁמָאל חוּץ מִמִּי שְׁאַרְעוּ דְבַר שֶׁהוּא מִקִּיף
עַל הַשְּׁמָאל. לְפִיכָךְ הָיוּ שׂוֹאֲלִין לוֹ מַה לָּךְ מִקִּיף עַל
הַשְּׁמָאל. שְׂאֲנִי אָבֵל. הַשׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יִנְחֶמְךָ. שְׂאֲנִי
מְנַדֶּה. הַשׁוֹכֵן בַּבַּיִת הַזֶּה יִתֵּן בְּלִבְךָ וְתִשְׁמַע לְדַבְרֵי
חֲבֵרֶיךָ וַיִּקְרְבוּךָ:

הרוחק שיש בין חומת הר הבית ובין חומת העזרה לצד דרום יותר מן הרוחק שיש ביניהם מצד מזרח והרוחק ממזרח יותר מהצפוני והצפוני יותר מן המערבי עכ"ל:

ל. כסף משנה וכל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין וכו' עד ויקרבוך. בפרק שני דמדות (משנה ב') וכו'":